

Silly

Backpipes aan de Zulle

14 januari 2012

There is nothing silly about... Silly. Ik zeg het maar even vooraf want onze Engelstalige vrienden konden wel eens op andere ideeën komen wanneer ze het plaatsnaambord passeren dat hen „silly!“ toeroept. Klein is Silly wel, dat wel, maar dwaas? Nee. Al heeft het stadje dan duidelijk eerder een dorps allure en kan je „silly“ ook als „onnozel“ interpreteren. Er is wel merkwaardig weinig informatie over te vinden via de gebruikelijke bronnen. Nu, misschien verwacht je niet dat er in dat plaatsje al te veel mensen zullen voorbij komen die de taal van Shakespeare of Mark Twain als dagelijks idioom hanteren. Wel, dat is toch niet zo onwaarschijnlijk als het misschien lijkt. Tenslotte ligt Silly niet ver van Chièvres en daar, het mag bekend zijn, bevindt zich een Amerikaanse vliegbasis. Het is dus niet helemaal uitgesloten dat een zoon van Uncle Sam, die gewoonlijk de inwoners van Silly vanuit de hoogte pleegt te bekijken, op een verloren zondagmiddag de omgeving doorkruist op parterre niveau. En die zo met wat in zijn ogen een adjectief is, wordt geconfronteerd. Er is echter nog meer. Tot mijn niet geringe verbazing moet in Silly zo nu en dan het zeurderige geluid van backpipes ofte doedelzakken te horen zijn: „*The Blue Stone Pipes & Drums*“. Een muziekgezelschap dus dat zich met pipes en drums door het culturele landschap jengelt en bonkt. Deze lieden tooien zich met een heuse tartan. Die van McLeod of Harris. Wat dat verder ook moge betekenen. De blauwe steen in hun naam verwijst naar het blauwe hardsteen, *petit granit*, waar Henegouwen nog altijd om bekend staat. Volgens eigen zeggen van het gezelschap is het de bedoeling hun kunstuitingen zo dicht mogelijk te laten aansluiten bij de Schotse en Ierse traditie zonder de genres dooreen te mengen. In hun eigen woorden: „*Le répertoire musical se veut très diversifié tout en restant dans la tradition écossaise et irlandaise, évitant autant que possible de mélanger les genres et les origines.*“

Hmm... shouldn't they say that in English? Like this, it seems a bit... silly?

Overigens zullen ze in Silly nog niet te snel het verband met de Engelse betekenis leggen want in het Waalse dialect heeft het „*Ch'li*“. Nu kunnen ze in Zuid-Amerika lachen.

Op en neer

Silly stond destijds ook bekend onder de naam „Zullik“. Let wel: dat is niet Zinnik! Dat laatste heet nu Soignies en het ligt daar niet al te ver vandaan. Zullik ontleende zijn naam aan het riviertje de Zulle. Een riviertje? Nee, zegt de ene: een beek. Ja, zegt de ander, het is

een bijriviertje van de Dender. Aha, kijk, dat verklaart ook waarom ik onderweg de straatnaam „Rue de la Petite Dendre“ tegenkwam. Zo wordt ook verklaard waarom de wandelclub daar zich bekend maakt als „*Les Marcheurs de la Sille*“ want dat laatste is de naam die het wtertje kreeg in de taal van Molière: la Sille. En Zulle werd Silly. Voilà. De infame taalgrens zal voor die definitief veranderde naam wel gezorgd hebben toen ze werd getrokken. Behalve Silly is er ook Bassilly. Hetgeen effectief lager ligt. Zo'n veertig meter. Toen er daar nog een

Een open landschap dat eindeloos deint en glooit...

Vlaams dialect werd gepraat, toen sprak men van Zullik en Opzullik. Door de wisseling van de ene naar de andere taal ontstond de wat eigenaardige situatie dat men in het Nederlands van beneden naar boven keek, van Zullik naar Opzullik, terwijl men in het Frans van boven naar beneden schouwt, van Silly naar Bassilly (of „Laag“ Silly).

Nee, nee, je hoort mij niet zeggen dat het een kwestie van mentaliteit is...

Hoe dan ook: Silly ligt in de driehoek Ath (Aat), Enghien (Edingen) en Soignies (Zinnik). Het landschap is heuvelachtig. Hoewel het eigenlijk meer glooiend is dan heuvelend. Met ronde, vloeiende lijnen. De tand van de erosie heeft lang, heel lang aan deze oude heuvels kunnen knagen en heeft daardoor het karakter van de rimpels en plooiën vriendelijker kunnen maken. Het water heeft eonen lang de scherpe kantjes afgeslepen en de wind heeft het stof verwaaid wanneer de aarde droog was. Het resultaat zijn deze vrouwelijke rondingen die van horizon tot horizon bewegingloos voortijlen.

De akkers worden stilaan klaar gelegd voor de komende lente. Hier en daar sleurden grote tractoren meervoudige ploegscharen een halve meter diep door de aarde. Die zich schijnbaar gewillig in vetting glimmende plooiën legde. Het ziet er naar uit dat niet enkel de vormen van het landschap een hint geven naar vruchtbaarheid maar dat het inderdaad ook een streek is waar het zaad een goede bodem vindt. Dat was ook te zien aan de grote boerderijen die overal in het landschap opdoken. Oud, meestal. Soms ook vrij nieuw. Wel eens met een verrassend karaktertrekje. Zoals het bedrijf waarvan ik al vroeg de wegwijzers had gezien. Die wezen naar *Les Fromages de Thoricourt*. Iets in die zin krijg je wel eens meer te zien maar hier, ter plaatse van een grote, vrij nieuwe hoeve viel me de naam op van de eigenares: Thea Oostendorp. Wel, wel, er zijn weliswaar legio Vlaamse familienamen te vinden in deze omgeving maar „Oostendorp“? Dat moest toch van noordelijker streken komen dan het aangrenzende Vlaanderen. En inderdaad. De familie Oostendorp

is ook in Nederland en Canada aanwezig en werkzaam in de kaasmakerij. Een familietraditie, zoveel is duidelijk. Oma wordt opgevoerd als de stakeholder van de traditie en het is naar haar recept dat hier al meer dan 25 jaar zogenaamd „eigengereide“ kaas wordt gemaakt. Het familierecept heet ondertussen wereldberoemd te zijn. Geen loze bewering, schijnbaar, want in 1975 is de moeder van de huidige eigenares met haar kaas wereldkampioen geworden. Ik neem aan dat het bij die wedstrijd ging om de smaak van het product en niet over hoe ver je ermee kon gooien. Sinds 1992 staat hier in Thoricourt de boerderij. Het huis, de kaasmakerij en de stal hebben de eigenaren eigenhandig gebouwd. Hun kaas wordt gemaakt met geen andere melk dan die van de eigen koeien.

In de omgeving van Silly moet er nog minstens één andere kaasmakerij zijn, maar daaraan ben ik niet gepasseerd.

Kaas maken is niet de enige traditionele, ambachtelijke bezigheid die zich in Silly naar de eisen van de moderne tijd heeft geplooid. In de vorige eeuw brouwden nogal wat grote boerderijen in Henegouwen hun eigen bier. Eventueel zelfs uit eigen gerst en hop. In Silly staat zo een brouwerij die al in 1850 werd opgericht. Oorspronkelijk heette ze „*Cense de la Tour*“ maar nu is het gewoon *Brasserie de Silly* geworden. Ondertussen is het al de vijfde generatie die hier de ketels stookt. Vanaf 1947 hield men het boerenbedrijf stilaan voor bekeken en werd er geleidelijk overgegaan op, exclusief, het bierbrouwen. Later werd nog een kleine brouwerij in Enghien gekocht en werd het assortiment bieren uitgebreid. Tot dan toe werd er enkel bier van hoge gisting geproduceerd maar daar kwam toen ook pils bij. Vooral om de eigen cafés te bedienen. Ondanks de schaalvergroting is het toch een familiebedrijf gebleven. Men waagt zich ook al eens aan het creëren van een speciaal biertje. Zoals de *Pink Killer*. Dat is een witbier met roze pompelmoes. De laatste jaren breidt de brouwerij haar exportactiviteiten uit en men blijft daar verder ook niet passief toekijken. Hun bier *Abbaye de Forest* won een bronzen medaille in een Australische wedstrijd. Het laat zich raden dat men in Australië een beetje raar opgekeken heeft bij de verzamelnaam „Silly beer“.

Puur cultuur

Je kan gevoeglijk niet beweren dat Silly bij ons goed bekend is. Toen ik de naam even opwierp in mijn kennissenkring kreeg ik bijna onveranderlijk verwonderde blikken. „Wat?“ „Silly!“ „Waar ligt dat?“ Ha ja, Ath, dat kende men wel. En Chièvres... Enghien ja, ja. Wel, ongeveer midden daartussen. En nochtans, hoe klein het ook is, Silly kent wel een gestofteerd cultureel leven. Gaande van geworteld in zeer oude tradities tot zeer recent.

Van de eerste soort, het traditionele, is het planten van de meiboom. Daarin is Silly niet alleen. Het gebruik is wel in meerdere plaatsen en zelfs landen te vinden.

Het planten van een meiboom is namelijk een erg oud gebruik dat voorkwam in grote delen van Europa. Niet alleen in het Germaanse deel maar ook in het Slavische. Het is een vruchtbaarheidsrite die de terugkeer van het leven in de natuur verwelkomt. Men geloofde dat het planten van de boom leidde tot vruchtbaarheid voor vee, akkers en mensen. Het planten van de meiboom is in sommige gemeenten nog steeds een erg levend ritueel. Het gaat onveranderlijk gepaard met feestelijkheden en uitingen van gehechtheid aan de plaats waar men woont. In Brussel en Leuven vindt die meiboomplanting eigenaardig genoeg plaats in augustus! In beide steden wordt die gelegenheid aangegrepen om een eeuwenoude twist weer op de rakelen. Daarbij beweren ze elk afzonderlijk dat hun boom de enige echte is. Ze proberen dan ook de boom van de anderen te stelen of de viering anderszins onmogelijk te maken.

In Silly wordt het feest gehouden in het gehucht *Saint Marcoult*. Ik had nog nooit van die Saint gehoord en voor zover ik weet heeft hij ook geen Vlaamse naam. Waarschijnlijk wordt hij alleen in Wallonië en Frankrijk vereerd. Hij staat trouwens bekend onder verschillende namen: behalve Saint Marcoult ook Marcoul, Marcouf, Marcou en Marculf. Keuze genoeg. Hij werd geboren in Bayeux in de Calvados in 490. Later werd hij dan nog abt van een klooster in Normandië. In tegenstelling met wat zijn herkomst (Calvados) zou laten

vermoeden wordt hij niet aanroepen tegen leverziekten maar om genezing te verkrijgen van allerhande gezwollen die het lichaam kunnen teisteren.

In Silly, in het gehucht dat de naam van de heilige draagt, verzamelt men zich voor het meifeest rond de kapel van Saint Marcoult die op een open plek in het bos staat. De kapel dan. Het is namelijk ter ere van de heilige dat de meiboom geplant wordt. Dat is althans wat beweerd wordt. Dat komt doordat 's mans naamfeest op 1 mei is. Omdat die dag uiteraard niet steeds in een weekeind valt, wordt een en ander verschoven naar de eerste zondag in de maand mei. Het gebruik is eigenlijk nog niet zo oud, daar in Silly, want het stamt uit het begin van de 19^e eeuw. Voordien werd aan de jonge meisjes van het dorp een boekje bloemen aangeboden. Wat nogal dunnetjes was als viering. Waarschijnlijk daarom ging men er omtrent 1900 toe over een meiboom te planten. Daarvoor werd een hoogstammige berk of een populier gekozen. Vandaag de dag neemt men als meiboom een flink uit de kluiten gewassen eik. Die moet 14 à 15 meter hoog zijn om in aanmerking te komen. Op zaterdagmorgen wordt de arme boom geveld waarbij zijn overlijden rijkelijk met bier of jenever wordt overgoten. Wel wordt in de plaats een jonge eik geplant. Op zondagmiddag wordt de boom naar het gehucht vervoerd waar hij geveild wordt. De opbrengst dient om het feest te financieren. Ze zijn daar nog zo gek niet. Tussen 16 en 18 uur wordt de meiboom dan geplant met behulp van ladders van verschillende lengte. De inspanningen van degenen die de boom met de ladders rechtop duwen worden overvloedig gesmeerd met geestrijke dranken. Eens de boom op zijn plaats staat wordt de klok van de kapel geluid. Waarna, alweer, de spiritualiën in ruime mate genuttigd worden. Ik vraag me af, gezien dat laatste aspect, of het feest wel altijd in peis en vree eindigt. Of met bulten, builen, blauwe ogen op en in een paar koppen. Of met evacuaties naar een nabij gelegen ziekenhuis.

Veel recenter en van een heel ander kaliber is „*Le Printemps Musical de Silly*“. Een muziekfestival, dat spreekt voor zich. Het wordt om de twee jaar georganiseerd sinds 1990. Het opzet is nogal speciaal. Er wordt namelijk aan jonge musici de gelegenheid geboden zich aan het publiek voor te stellen. Maar dat niet alleen. Op het festival komen ook artiesten af uit binnen- en buitenland van wie de reputatie reeds gevestigd is. Zodoende krijgen de jonge gasten de gelegenheid samen met musici die in de kunst gepokt en gemazeld zijn voor het voetlicht te treden. Het levert naar het schijnt gewoonlijk bijzondere momenten in de muziekbeleving op.

Deze muzikale evenementen vinden plaats in kastelen, kerken en bijzondere sites van het regionale patrimonium. Het festival stelt zich tot doel voor iedereen bereikbaar en toegankelijk te zijn. Zowel naar de inhoud als naar de vorm. Dat de formule succes heeft blijkt uit de bezettingsgraad van de evenementen die meer dan 85 % is. Tot het succes heeft niet weinig bijgedragen dat gedurende de twintig jaar van zijn bestaan, het festival zich mocht verheugen in de deelname van laureaten van de Koningin Elisabeth wedstrijd en dat de koninklijke familie en meerdere ministers het gebeuren hebben bijgewoond.

Van nog recentere datum is een evenement dat dit jaar zijn *anniVersaire* viert. Het is geen schrijffout want het gaat hier over het „*Théâtre au Vert*“. Toneel in de open lucht. Tja, niet direct een voor de hand liggend gegeven in een land dat zo rijkelijk met regen bedacht wordt. Maar toch, het schijnt te werken. Voor de tiende verjaardag, dit jaar, wil men iets bijzonders uit de mouw schudden.

Het festival vindt plaats op het grondgebied van Thoricourt. De locaties zijn ondertussen al enigszins traditioneel geworden: le Guinget, la place (het dorpsplein), de kerk en de boerderij „La Motte“, het kasteel l'Aulnois et Obert de Thieusies. Al die plaatsen worden op respectieve avonden bezocht. Vaste medewerker aan het gebeuren is de toneelgroep „*Les Baladins du Miroir*“. Voor de verjaardagseditie worden ook enkele grote namen uit het Franstalig Belgische theater aangetrokken. Er is sprake van Jacqueline Bir, Alexandre von Sivers, Eric-Emmanuel Schmitt... Geen van die mensen is me bekend. Ik moet echter direct toegeven dat ik geen enkel contact heb met het Franstalige theater in België. Wallonië

is in menig opzicht ons eigen buitenland. Meestal weten we meer over wat er benoorden onze landsgrens gebeurt dan over wat er ten zuiden van de taalgrens aan de hand is. Niet-temin: Salut les copains, on vous souhaite un joyeux anniVertsaire!

Behalve dat alles kan je in Silly ten gepaste tijde ook nog genieten van de „Nuit de la Musique“, „Sites en Ligne“ en de rockconcerten van het „Salon“.

Ja, ja, daar roert entwat...

Een kast is een kast is een kasteel

Om tot het huidige Silly te komen werden in 1977 een aantal dorpen op een hoopje geschoffeld: Silly zelf uiteraard en verder Bassilly, Fouleng, Gondregnies, Graty, Hellebecq, Hoves en Thoricourt. Namen waarvan de meeste van mijn lezertjes wellicht nog nooit hadden gehoord. Voor mij waren ze in elk geval wel nieuw. De plaatsjes hebben allemaal wel „iets“. Al was het maar de bezonken rust die ik er ontmoette. Maar ook kastelen, kerken, kapellen, historische grenspalen, de steen van de gelijkheid en soms ook een schandpaal geven een wat versplinterd overzicht van de rijkdom van het erfgoed. Er zijn ook vele typische oude huizen die ten dele slecht onderhouden zijn. Of grote, indrukwekkende hoeven. Deze laatste getuigen van een belangrijke landbouwactiviteit. Waarbij ik niet zeker weet of de nadruk ligt op akkerbouw dan wel op veeteelt. Van beide zijn er voorbeelden te vinden. Er zijn ook de typische pleintjes in de dorpen. Sommige zijn het bekijken nauwelijks waard, andere zijn echte juweeltjes. Iets waarvan het Théâtre au Vert dankbaar gebruik maakt. En dan zijn er nog de jaarmarkten, de Kerstmarkten, de kermissen en andere feesten. Al lijkt het daar op het eerste gezicht soms uitgestorven, bij gelegenheid komt de zaak wel tot leven.

Op het grondgebied van de fusiegemeente Silly staan niet minder dan zes kastelen. Niet zelden zitten die verborgen achter het dichte groen van kasteelparken met eeuwenoude

Het kasteel van Thoricourt. Er wordt voor het ogenblik aan gewerkt. Le Château Obert de Thieusies.

bomen. Vrijwel nergens zijn ze zonder meer toegankelijk. Enkel bij speciale gelegenheden en dan nog niet allemaal. Er staat een kasteel in Fouleng, in Graty, in Gondregnies, in Hellebecq. In Thoricourt staan er zelfs twee. Voor zover ik weet heb ik er daarvan drie gezien. Enerzijds omdat de wandeling niet al de genoemde deelgemeenten aandeed, anderzijds omdat die gebouwen, zoals gezegd, soms moeilijk te zien zijn.

De geschiedenis van *Le Château de Graty* gaat terug tot het jaar 1000. Toen was het een versterkt huis dat bedoeld was om de oude weg naar Brunehaut te bewaken. Door de eeuwen heen hebben verschillende families er gewoond. Sinds 1936 was het een eigendom van de familie de Bournonville. Het kasteel staat aan de achterkant van de dorpsplein in Graty en in het park staan zeldzame bomen en ligt er een vijver. Het is al met al één van de mooiste plaatsen in de omgeving.

Le Château de Morval in Gondregnies is eigendom van de Graaf d'Outrelmont. Het werd aan het eind van de 19e eeuw heropgebouwd uit wat er overbleef van een gebouw uit de 15e eeuw. Het werd ook een aantal keren veranderd en vernieuwd. Het kasteel heeft een oranjerie en een park van 23 hectare.

Vermits ik niet in Hellebecq ben geweest heb ik met zekerheid *Le Château d'Hellebecq* niet gezien. Eigenlijk is dat een combinatie van een hoeve en een kasteel uit de 19e eeuw. Het gebouw wordt „kasteel“ genoemd door de mensen uit de omgeving. Hetgeen wel meer gebeurt met een groot huis in een kleine gemeenschap. Veel meer dan zijn betekenis als landbouwbedrijf ontleent het zijn faam aan zijn voormalige bewoners. In 1866 kwam het domein in handen van Erasme-Désiré Bouvez die boer was en burgemeester van Hellebecq. Vanuit die tijd stamt ook de naam Château Bouvez die voor het domein nog wel eens gebruikt wordt. Later werd het goed bewoond door de zwager van Bouvez. Een zekere generaal Fernand Hellin. Die raakte in de Eerste Wereldoorlog ernstig gewond (heel

De poort van de boerderij van het kasteel van Thoricourt

ongewoon voor een generaal). Voor zijn heldhaftige gedrag werd hij met eremetaal overladen. Hij verbleef in het kasteel tot aan zijn dood in 1940. Ter zijner nagedachtenis is er in de kerk van Hellebecq een steen ingemetseld. Tegenwoordig maakt de familie Dieudonné het schone weer op het kasteel.

Le Chateau de Lombise diende in de 10e eeuw reeds als verdediging voor de inwoners van Lombise. Hetgeen een klein plaatsje was dichtbij Thoricourt. De voorvader van de huidige bewoner van het kasteel, Charles de Thiennes, vestigde zich hier in de 14e eeuw. Françoise de Thiennes, geboren de Mérode, gaf aan het kasteel zijn huidige uitzicht door er een vleugel te laten bijbouwen en door een vijver aan de voorkant van het kasteel te laten graven.

Le Château d'Auxy de Launois staat in Thoricourt. Het domein ligt daar in een vallei in de nabijheid van vijvers en bij gelegenheid bloeiende heesters. Het kasteel is bereikbaar via een poort uit de 17^e eeuw. Tot voor kort behoorde het kasteel toe aan Barones d'Auxy de Launois wiens voorgeslacht het kasteel reeds van in de 15^e eeuw bezat. Het kas-

teel zelf werd gebouwd omtrent 1450. In het midden van de 18^e eeuw werd het heropgebouwd waarbij tevens een duiventoren werd neergezet. Ooit was het zo dat enkel de edelen duiven mochten houden. Dat deden ze niet om die beestjes te vertroetelen maar om ze ten gepaste tijde op te eten! De duiventoren van dit kasteel werd in 1991 geklasseerd.

Men vermoedt dat de familie aan de naam „de Launois“ is gekomen omwille van de „aulnes“ (elzen) die daar eertijds welig tierden. Nogal prozaïsch.

Het tweede kasteel in Thoricourt is *Le Château Obert de Thieusies*. Dat staat ook bekend als *Château de Thoricourt*. Een indrukwekkend bouwwerk dat in de 17^e eeuw volledig her-

bouwd werd. Het zou echter om een vestiging gaan die daar al was in de 12^e eeuw. In dat verre verleden droeg het goed de naam van „Thurincurt“. Hetgeen „Boerderij van Thur“ betekende. Het was in de loop van zijn geschiedenis eigendom van verschillende families. Er is een, naar het schijnt, magnifiek park van 15 hectare dat rond het kasteel ligt. Er zijn vijvers, merkwaardige hoogstammen, een Franse tuin met veel bloemen in de zomer, haagbeuken en een oranjerie. In het domein staat ook de schandpaal van het dorp. Die werd daar naartoe verhuisd in de 18^e eeuw. In 1976 werd het geheel geklasseerd.

Bos en bomen

Langs de route van de wandeling lagen er enkele bosgebieden: Bois de Silly, Bois de Cambron, Bois de la Provision... Over geen enkel daarvan vond ik ook maar de minste inlichtingen. Behalve dat ze bestonden. Zonderling. Wel viel het me op dat iemand het Bois de Cambron had gedegradeerd tot een vuilnisbelt. Zelfs het complete karkas van een auto had men daar gedumpt. Een deprimerend gezicht. Trouwens iets wat me al eerder opviel in Henegouwen: een morsigheid, een *laisser faire* dat bepaald niet vrolijk werkt. Huizen die er verwaarloosd verveloos bij staan... Ik heb het meer dan 45 jaar geleden al zo ervaren. Op sommige punten is er blijkbaar weinig veranderd. Al is er ook wel nieuw- en vernieuwbouw en heeft men hier en daar zijn best gedaan om de zaken op te frissen.

Wat ik dacht een gehucht te zijn, bleek achteraf slechts de naam van een kruispunt: *Noir Jambon*. Curieuze naam. Ik vond slechts verwijzingen naar de Jambon Noir de Bigorre. Een soort Franse jamon serano. Het wordt ook in de dezelfde confectie verkocht. Een hele poot die je schuin in een vork moet plaatsen om er met een vlijmscherp mes flinterdunne sneetjes vanaf te halen. Indien het je mocht interesseren, goedkoop is de Jambon Noir niet. Voor een poot met een gewicht van ongeveer 7 kilo moet je 289,00 euro afschuiven. Het kruispunt heeft het de kleur in zijn naam verdiend. Spijtig genoeg. De enige inlichtingen die ik er over vond, waren twee tamelijk recente berichten over ernstige ongevallen daar. Het is dus wel degelijk een „zwart“ punt. Jambon of niet.

Weerstand

Waar ik de weg overstak om langs de buitenkant van het Bois de Cambron te lopen, stond een gedenktekentje. Te zien aan de frisse witte kiezelsteentjes die er uitgespreid lagen, was men de man voor wie het hier was neergezet nog niet vergeten. Al werd hij dan, vol-

De stèle voor de gevallen weerstander Edouard Vandercappellen.

gens de tekst op de steen, hier al in 1944 laffelijk vermoord. Een weerstander: Edouard Vandercappellen. Ook over hem waren de bronnen die binnen mijn bereik liggen erg kortaf. Het beperkte zich tot: *„Résistant membre du Front de l'Indépendance. Une stèle commémorative a été érigée à l'endroit précis où il a été tué.“* Daar moeten we het maar mee doen. Nochtans was er hier in de streek een belangrijk steunpunt van de Weerstand tegen de Duitse bezetting. In het bos van Saint Marcoult lag een plaats waar de geallieerden stiekem wapens en andere voorraden voor de Résistance dropten. Dat dat niet altijd van een leien dakje liep, daarvan is de stèle voor Edouard Vandercappellen een stille maar beklemmende getuige.

Toen ik alweer een verkeersweg was overgestoken stonden daar wegwijzers die naar „*Maquis de Saint Marcoult*“ wezen. Een bosgebied en even dacht ik dat het daar werkelijk om het „maquis“ (struikgewas) te doen was. Wat helemaal niet het geval was want er stonden nogal wat beuken in dat bos en die laten, dat is bekend, nauwelijks lagere begroeiing

Een krantje dat tijdens de bezetting illegaal was. Dit exemplaar is van na de oorlog. Het viel me op omdat het van de editie is van mijn geboortjaar en -maand. Van het internet, public domain.

toe. De naamgeving hield echter wel verband met de rol die het gebied had gespeeld tijdens de Tweede Wereldoorlog.

De Weerstand werd, onder andere, ingezet om sabotage te plegen op plaatsen waar dat de vijand zoveel mogelijk hinderde. Dergelijke operaties werden oorspronkelijk wat hap-snap uitgevoerd waar het zo uitkwam. Vanaf 1944 echter werden dergelijke ondernemingen bepaald door gecodeerde bevelen vanuit Engeland. De acties verliepen van dan af veel meer gecoördineerd. Voordien was de sabotage meestal op economische doelen gericht, vanaf 1944 werden veel meer militaire doelwitten geviseerd. De acties werden ook vanuit Engeland gesteund met bewapening en materieel. Dat werd dan bij nacht ergens gedropt aan parachutes. Waarbij het de zaak was dat de Weerstand eerst bij de goederen was. Liefst nog voordat de Duitsers in de gaten kregen wat er aan de hand was. Er werd na afloop van een sabotage-actie telkens teruggevallen op „veilige plaatsen“. Refuges. Het geheel werd militair georganiseerd onder bevel van de commandant van het Geheime Leger, l'Armée Secrète, en onder supervisie van het geallieerde opperbevel.

Op 8 juni 1944 werd via de BBC de volgende gecodeerde boodschap omgeroepen: „Le Roi Salomon a chaussé ses gros sabots“. Dat was het sein om massale sabotage-acties in gang te zetten. De militairen vonden het daarbij prioritair dat zoveel mogelijk het verkeer, over de weg, het water en het spoor voor de Duitsers in het ongerede zou raken. Dat werd veel belangrijker geacht dan de guerrilla. De reden daartoe was uiteraard dat de invasie in

Een steen onderweg... maar of het „la pierre de l'égalité“ is, dat betwijfel ik zeer.

Normandië volop werd voorbereid.

Het weerstandsnets van Saint Marcoult speelde in dat levensgevaarlijke schaakspel een belangrijke rol. Naar schatting werden hier zowat veertig ton wapens en uitrusting gedropt in tien golven verdeeld over de tijd. Dat daarvoor de vlakte van Saint Marcoult gekozen werd, lag niet helemaal voor de hand. Chièvres, dat daar tamelijk dicht bij ligt, vormde een geducht obstakel want dat vliegveld was bezet door de Duitsers en er was een niet te onderschatten luchtafweer geïnstalleerd. Maar tenslotte werden alle bezwaren toch opzij geschoven en kwam de stroom droppings op gang.

Natuurlijk, eens de wapens en uitrusting geland en in veiligheid gebracht waren, moesten ze ook nog eens daar geraken waar ze nodig waren. Zo gebeurde het dat in mei 1944 een flinke lading op een zware boerenkar geladen werd. De vracht werd vervolgens bedekt met takkenbossen. De eigenlijke waar moest in de

omgeving van Mons geleverd worden. In Masnuy ging het mis. De zware kar kwam vast te zitten in de modder. Gelukkig arriveerde daar een groep Duitsers die ongevraagd bereid waren de voerman een handje te helpen om de kar weer op de weg te krijgen. Wat met vereende krachten ook gelukte. De strijders in de Duitse heerscharen hebben nooit geweten wat voor schade ze “das Reich” daarmee gedaan hebben. De voerman heeft er echter wel bij gezweet. En niet enkel vanwege de lichamelijke inspanning.

Vanzelfsprekend waren de verhalen meestal minder anekdotisch en waren de gevolgen voor de betrokkenen zwaar. Zo stortte bijvoorbeeld een B-17 neer in het nabije Foulang. Dat was weliswaar geen vliegtuig dat voor de droppings had gezorgd. Het illustreert wel hoe gevaarlijk de nabijheid van het vliegveld in Chièvres kon zijn. De B-17 *Royal Flush* kwam terug van een missie over het Duitse Schweinfurt. Het vliegtuig werd getroffen door het luchtafweergeschut van de Duitsers op het vliegveld van Chièvres. Vier man van de crew konden zich redden door uit het vliegtuig te springen maar de *Royal Flush* stortte neer en explodeerde. Zes andere leden van de bemanning vonden daarbij de dood. Eén van degenen die het overleefden was echter tamelijk zwaar gewond. De Weerstand, die snel ter plaatse was, kon de anderen evacueren voordat de Duitsers arriveerden maar ze moesten de gewonde achterlaten.

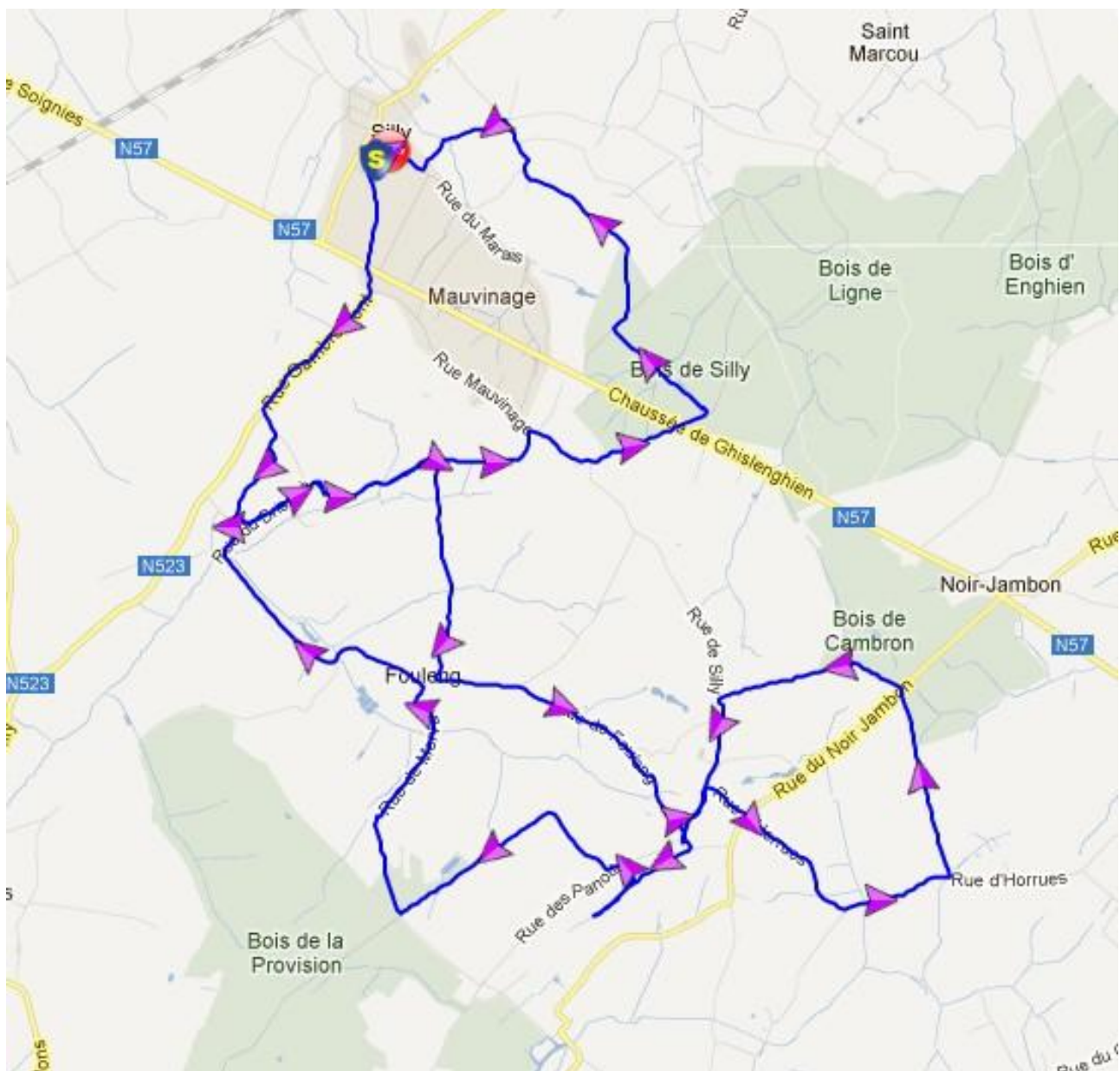
Allemaal gelijk

Hoewel hij er wel moet zijn, ergens, heb ik de steen van de gelijkheid, *la pierre de l'égalité*, niet gevonden. Evenmin als inlichtingen erover. Maar de *Marcheurs de la Sille* nemen het „gelijk zijn“ blijkbaar wel ernstig. Ik werd bijvoorbeeld vlot en in keurig Nederlands bediend door een vriendelijke dame. De meldingen onderweg waren tweetalig... Men deed duidelijk wel flinke inspanningen want sommige opschriften in de startzaal waren zelfs in niet minder dan vier talen gesteld. De drie landstalen plus het Engels. Hoewel men wat het Nederlands betreft nog niet helemaal daar was. Want wat moet je denken van de Franse „Permanence“ die in het Nederlands als „Voortdurendheid“ de wacht houdt? En toch, en toch. Kijk, ik stel er me nu eenmaal op in dat, eens het verwaarloosde asfalt over de taalgrens onder de wielen van het autootje dreunt, ik me verder in het Frans zal moeten uitdrukken. Daar ben ik toe bereid. Nu doet zich een wat eigenaardig feit voor. Vroeger, pakweg zo'n vijftien tot twintig jaar geleden, kon je er zeker van zijn dat er verwacht werd dat je Frans sprak. Nagenoeg niemand zou de inspanning gedaan hebben om je in het Nederlands te woord te staan. Jarenlang heb ik de Waalse klacht niet verstaan die het had over dat ze daar niet in staat waren om het Nederlands behoorlijk te leren omdat iedere Vlaming hen toch altijd in het Frans probeerde aan te spreken. Maar nu... Eerlijk gezegd: mijn huidige kennis van het Frans vereist dat ze even met een stalen borstel wordt te lijf gegaan om het roest te verwijderen voordat ze weer enigszins glanzend te voorschijn komt. Dus vind ik het soms een beetje hinderlijk dat een Franstalig iemand op het Nederlands overschakelt wanneer ik in de aanvangsfase wat sta te harken. Zo kan ik verdorie toch niet meer dat met moeite verworven Frans oefenen! Het kan verkeren.

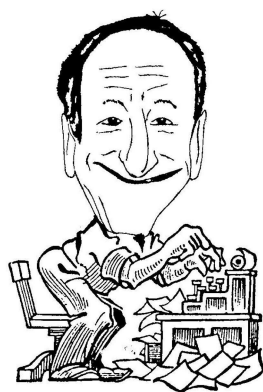
In het zaaltje aan de Rue du Marais waar de wandeling begon, was een Belgische vlag tentoongesteld met een leeuwtje en een haantje, de symbolen voor respectievelijk Vlaanderen en Wallonië, die dikke vriendjes met elkaar waren. Met een zwevende kring rode hartjes met „BE“ erin. Sire, il y a encore des Belges...

België, Belgique, Belgien...

De kaart van mijn omzwervingen vertrekkende vanuit Sully

© 2012
Michel Christiaens